

Institutionen för kvinnors och barns hälsa

Termin 4

Examensarbete 15 hp

2020-01-16

Vårdhund inom barnsjukvård

Föräldrars uppfattning och upplevelse

Care dog in pediatric hospital care

Parents' perception and experience

**Författare: Mattias Björkman
Bodil Forenius**

Handledare: Maria Öjmyr-Joelsson

Examinator: Nina Andersson-Papadogiannakis, institutionen för kvinnors och barns hälsa

ABSTRAKT

Bakgrund: Sjukhusvistelser kan upplevas påfrestande för barn. Idag används flera metoder för att underlätta barns tid på sjukhus. Hundar används idag framgångsrikt inom vård och omsorg, dock främst för vuxna. Vård- eller terapihundar har visat sig kunna minska ångest, depression och smärta, skapa trygghet, verka lugnande och glädjande samt gynna fysisk aktivitet och social interaktion. **Syfte:** Att undersöka föräldrars uppfattning om och upplevelse av vårdhund som komplementär behandling inom barnsjukvården. **Metod:** En mixad metod med konvergent parallel design användes. En enkät med kvantitativa och kvalitativa frågor användes för datainsamling. Deltagare var 50 föräldrar till barn som deltog i ett forskningsprojekt. **Resultat:** Föräldrarnas positiva uppfattning stämmer överens med deras positiva upplevelse av vårdhund som komplementär behandling. Positiva upplevelser och uppfattningar gällande välbefinnande, motivation, lugnande inverkan och smärtlindring beskrevs. Enstaka föräldrar beskrev en utebliven effekt. Hundrädsla har inte påverkat svaren. Hunden gav dessutom övning i interaktion. **Slutsats:** Vårdhund uppfattas och upplevs av föräldrar som ett positivt inslag i barnsjukvården. Detta kan vara ett incitament till att implementera vårdhund som komplementär behandling inom barnsjukvård.

Sökord: vårdhund, terapihund, komplementär behandling, uppfattning, upplevelse, föräldrar, mixad metod.

ABSTRACT

Background: Hospital stays can be stressful for children. Today, several methods are used to make childrens' time in hospitals easier. Today dogs are used successfully in adult healthcare. Care or therapy dogs can reduce anxiety, depression and pain. These dogs can also create a feeling of safety, act soothing, spread happiness and promote physical activity and social interaction. **Aim:** To investigate parents' perception and experience of caring dogs as complementary treatment in pediatric care. **Method:** A mixed method with convergent parallel design was used. A survey of quantitative and qualitative questions was used for data collection. Participants were 50 parents of children who were randomized for a research project. **Results:** The parents' positive perception is consistent with their positive experience of caring dogs as complementary treatment. Experiences and perceptions of the impact on well-being, motivation, calming effect and pain relief were described as positive. A few parents described a missing effect. Fear of dogs have not affected the answers. The dog provided exercise in interaction. **Conclusion:** Caring dogs are perceived and experienced by parents as a positive feature of pediatric care. This could be an incentive to implement a care dog as a complementary treatment in pediatric care.

Keywords: animal assisted therapy, caring dog, complementary treatment, perception, experience, parents, mixed method.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	4
2	Bakgrund	5
	2.2 Syfte	8
3	Metod.....	8
	3.1 Val av metod och design.....	8
	3.2 Urval/deltagare	8
	3.3 Datainsamling.....	10
	3.4 Dataanalys	10
	3.5 Etiska ställningstaganden.....	12
4	Resultat	13
	4.1 Kvantitativa resultat	13
	4.2 Kvalitativa resultat.....	14
	4.3 Jämförelse och sammanslagning av resultat.....	16
5	Diskussion	18
	5.1 Resultatdiskussion	18
	5.2 Metoddiskussion.....	19
	5.3 Samhälleliga Aspekter.....	20
	5.4 Vårdetiska aspekter utifrån klinisk relevans.....	21
	5.5 Slutsats.....	21
	5.6 Förslag på fortsatt forskning	21
6	Självständighetsdeklaration	22
7	Referenser.....	22
8	Bilagor	25
	8.1 Bilaga 1 – Föräldraenkät	25
	8.2 Bilaga 2 – Föräldrainformation.....	30

1 INLEDNING

Som sjuksköterskor inom barnsjukvården anpassar vi dagligen vårt arbetssätt för att möta varje barn och dess unika behov. Vad som av barn upplevs som tråkigt, skrämmande, obehagligt eller smärtsamt är individuellt och skiljer sig även från vuxnas upplevelser. För att möta barnen krävs flexibilitet, lyhördhet, engagemang och uppfinningsrikedom från personalens sida.

Inom barnsjukvården används olika former av trygghetsskapande åtgärder, exempelvis avledning och komplementära behandlingar. Dessa kan vara av enkelt slag, som att plåstra om en nallebjörn eller att blåsa såpbubblor som avledning under en obehaglig procedur, eller av mer avancerad karaktär i form av exempelvis musikterapi.

Vi har båda erfarenhet av att arbeta med djur i terapeutiskt syfte, genom nuvarande eller tidigare arbete. Då vi upplevt barns möte med vårdhund respektive ridterapi för barn som väldigt positivt var det ett självklart val att skriva denna uppsats om just användningen av hundar som komplementär behandling.

Då vi själva är hundägare kan detta förstås ha påverkat vår inställning till denna typ behandling men har även givit oss en ökad förståelse för hur hund och människa påverkar varandra. Då vi själva upplever kontakten med hundar som något mycket positivt ville vi förstås vara en del av ett projekt som kan möjliggöra att barn som vårdas på akutsjukhus kan erbjudas att träffa en vårdhund.

För oss är det ett rimligt antagande att hundar kan fungera såväl uppmuntrande och tröstande som avledande och glädjande. För att inte detta ska förbli just ett rimligt antagande behövs forskning på området för att på så sätt ta reda på om nyttan överväger eventuella risker.

2 BAKGRUND

2.1.1 Barn på sjukhus

Sjukhusbesök eller -vistelse är ofta en traumatisk och stressande upplevelse för både barn och föräldrar. Dåliga erfarenheter av sjukhusvistelser kan påverka barnet negativt under månader eller till och med år, framförallt då barnet gått igenom många eller långa sjukhusvistelser (Boztepe, Çinar & Ay, 2017). Dionigi (2017) beskriver att barn som vistas på sjukhus har en större sårbarhet än vuxna då de är mer beroende av andra. Barn har även en lägre kognitiv förmåga och har ofta en större rädsla för smärta samt lägre grad av självkontroll. Denna sårbarhet gör att de löper högre risk att drabbas av oro, rädsla, ångest och nervositet, vilket i sin tur kan påverka hela familjen (Dionigi, 2017).

Barn med funktionsnedsättning eller livshotande tillstånd upplever ofta ensamhet, ångest och stress. Även barnens föräldrar, syskon och vänner kan dela dessa känslor (Gilmer, Baudino, Tielsch Goddard, Vickers & Foster Akard, 2016). Operationer och smärtsamma procedurer är det som stressar, oroar och skrämmer barn på sjukhus i störst utsträckning men även personalens agerande påverkar barnets upplevelse av sjukhusvistelsen. Oftast är barnsjuksköterskan den barnet vänder sig till, näst efter sina anhöriga, när det behöver stöd i att hantera rädsla och ångest (Boztepe et al., 2017).

Genom att erbjuda patientcentrerad, holistisk vård och ge känslomässigt stöd kan familjens erfarenhet av sjukhusvistelsen förbättras. Detta genom att de ges verktyg att hantera sin ångest, rädsla och känsla av ensamhet (Gilmer et al., 2016). Har barnsjuksköterskan den kunskap och utrustning som behövs för att uppfylla barnets fysiska och psykosociala behov minskar risken att barnen upplever vårdtiden som traumatisk. Andra viktiga aspekter som påverkar barnets upplevelse är möjligheten till lek, i form av utrymmen som uppmuntrar till detta samt tillgängligheten av leksaker (Boztepe et al., 2017).

2.1.2 Föräldrarnas roll

Föräldrar till svårt sjuka barn, som behöver avancerad vård på sjukhus, upplever en känslomässig oro och stress. Den mest allvarliga stressfaktorn för föräldrarna är enligt Dahav och Sjöström Strand (2018) den förändrade föräldrarollen. Föräldrarna upplever ofta en känsla av hjälplöshet över att inte veta hur de ska ta hand om och vårda sitt barn. Vidare nämns förändringar hos barnet, såväl beteende- som utseendemässiga, samt att behöva se sitt barn genomgå smärtsamma procedurer som stressfaktorer (Dahav & Sjöström Strand, 2018).

För att föräldrarna ska känna sig involverade behöver de ges möjlighet att närvara och engagera sig i barnets vård och känna att de kan trösta och stödja sitt barn. Detta ställer krav på personalen att på ett tydligt och ärligt sätt kommunicera med föräldrarna om barnets tillstånd, behandling och resultat. Sådan information är avgörande för att föräldrarna ska känna sig så bekväma som möjligt och ökar chansen till ett gott samarbete med familjen. Att personalen agerar engagerat, empatiskt och professionellt samt aktivt tar initiativ till att involvera föräldrarna i barnets vård hjälper både barnet, föräldrarna och eventuella syskon att hantera situationen. Genom att föräldrarna involveras i vården känner de att de spelar en viktig roll och detta kan i sin tur minska stress, ångest och osäkerhet (Dahav & Sjöström Strand, 2018).

2.1.3 Komplementär behandling

För att lindra oro, rädsla, ångest och nervositet används bland annat komplementär behandling, vilket innebär behandling som ”inte anses vara konventionell medicinsk praxis”. Exempel på sådan behandling kan vara olika former av avledning, sjukhusclowner och akupunktur (Dionigi, 2017). Avledning i samband med smärtsamma procedurer kan minska barnets smärta och ångest och därmed ge barnet bättre förutsättningar att i fortsättningen genomgå liknande

behandlings. Detta då ångest och tidigare minnen kan påverka barnets upplevelse av smärta samt bidra till ett ökat behov av farmakologisk smärtlindring (Dionigi, 2017). Komplementär behandling i form av meditation, yoga, massage och andningsövningar beskrivs som positiva för emotionella, sociala och andliga besvär som kan uppstå i samband med sjukdom. Komplementär behandling kan även minska både kostnader och lidande i form av biverkningar (Gilmer et al., 2016).

2.1.4 Hundar inom vård och omsorg

En annan form av komplementär behandling är användandet av hundar inom vård och omsorg. Dessa sociala tjänstehundar, ofta kallade vård- eller terapihundar, används för träning, behandling och som sällskapsdjur (Socialstyrelsen, 2014). En vårdhund har genomgått särskild utbildning och utgör tillsammans med sin förare ett vårdhundsteam. Dessa ska ha genomfört den verksamhetsförlagda delen av sin utbildning inom demensvård, äldreomsorg eller med människor med förvärvad hjärnskada. En terapihund kan genomföra denna del av utbildningen inom vård, skola eller omsorg. Föraren till en vårdhund ska ha genomgått utbildning, på minst gymnasienivå, inom vård, omsorg eller skola samt ha minst två års yrkeserfarenhet (Terapihundskolan, u.å).

Människan har haft hund som tamdjur under tusentals år, där hundens roll bland annat inneburit rent sällskap. Djur utgör ett gott sällskap till människan då de är fördomsfria och inte diskriminerar någon. Forskningen kring hundens effekter på människans hälsa har tills nyligen varit begränsad trots att hunden varit människans följeslagare under så lång tid (Calcaterra et al., 2015).

Animal-assisted therapy (AAT), djurunderstödd behandling, beskrivs enligt den amerikanska veterinärmedicinska föreningen som ”en målinriktad intervention i vilken djur som uppfyller specifika kriterier är en integrerad del av behandlingsprocessen”. Inom AAT används för ändamålet utbildade djur, av utbildad personal, i syfte att nå specifika mätbara mål för enskilda patienter. Forskning kring AAT har bedrivits i både hem och vårdmiljöer och kring olika typer av patientgrupper, dock främst vuxna (Calcaterra et al., 2015).

Vårdhund som komplementär behandling för personer med demens har positiva effekter på livskvalité och depression och kan bidra till att tillfredsställa behov som stimulans och trygghetskänsla samt skapa en meningsfull tillvaro (Olsen et al. 2016; Kårefjärd och Nordgren, 2019). Vårdhunden bidrar även till ökad social interaktion, då denna automatiskt blir ett samtalsämne och kan väcka känslor och minnen (Kårefjärd & Nordgren, 2019). Vårdhundar kan också bidra till minskad ångest hos personer med depression och personer med schizofreni (Hoffmann et al., 2009; Lang, Jansen, Wertenaue, Gallinat & Rapp, 2010)

Braun, Stangler, Narveson och Pettingell (2009) beskriver att vårdhundar kan påverka barns smärtupplevelse. Trots att vitalparametrar som puls och blodtryck hos barn med smärta inte påverkades av mötet med en vårdhund skattade barnen smärtan lägre efter mötet. Resultatet var detsamma oavsett om barnen hade husdjur hemma eller ej. Även barnens föräldrar skattade barnets smärta lägre efter mötet med vårdhunden. Calcaterra et al. (2015) beskriver även att närvaron av en vårdhund ger barn ett minskat obehag i samband med medicinska procedurer, ökat lugn hos barn med posttraumatisk stress och har positiva effekter på beteende och uppmärksamhet hos barn med utvecklingsstörning. Att få träffa en vårdhund har således visat sig underlätta barns sjukhusvistelse (Calcaterra et al., 2015).

Det är idag svårt att finna samlad information om omfattningen av vårdhundar inom barn- och akutsjukvård i Sverige.

2.1.5 Forskningsprojekt vårdhund i barnsjukvård

Under 2016 påbörjades ett forskningsprojekt kring att använda vårdhund som komplementär behandling inom barnsjukvård. Projektet bestod av fyra studier vilka ämnade beskriva hundens eventuella påverkan på barnets autonoma nervsystem och risker gällande hygien och allergi samt barns, vårdnadshavares och personals upplevelser av behandling med vårdhund. Den diplomerade vårdhunden som användes i forskningsprojektet var en tik av rasen labradoodle. Då hundföraren var utbildad hundinstruktör men inte uppfyllde kriterierna för att kallas vårdhundsförare, kommer denna hund fortsatt att kallas "sjukhushund".

I **studie I** undersöktes hur närvaro och interaktion med sjukhushunden påverkade barnets autonoma nervsystem. I **studie II** undersöktes barnens och föräldrarnas upplevelser av och uppfattningar om närvaro och interaktion med sjukhushunden med hjälp av semistrukturerade observationer och enkäter. Observationer respektive enkäter kom dock att redovisas i separata artiklar då mängden data blev stor. I **studie III** undersöktes vårdpersonalens upplevelse av att dela arbetsplats med en sjukhushund. Denna studie genomfördes med hjälp av en enkät. I **studie IV** undersöktes bakterieflora hos barn och sjukhushund samt förekomst av allergener.

I forskningsprojektet tilläts max ett studietillfälle per 24 timmar. Detta av hygienskäl för att minska risken att hunden för bakterier mellan barnen. Dessutom ansågs hunden behöva tid för vila mellan tillfällena. I denna uppsats redovisas och analyseras endast resultaten från enkäten föräldrarna besvarat i studie II. Endast de svar som berör barnet, inte föräldrar eller eventuella syskon, behandlas.

2.1.6 Teoretiskt ramverk

Joyce Travelbee (1971) beskriver vikten av stöd, kommunikation och förmåga att se till den enskildes behov. Travelbees interaktionsteori är således en lämplig teoretisk referensram, då den belyser några av de faktorer vårdhundar beskrivits påverka positivt.

Joyce Travelbee (1971) menar att en sjuksköterska ska erbjuda stöd på såväl individ- och familjenivå som samhällsnivå. Detta stöd ska inge hopp och hjälpa människan att förebygga och hantera sjukdom och lidande – och om nödvändigt – finna mening i sådana erfarenheter. För att fullt ut kunna erbjuda detta stöd krävs en "mellanmänsklig kontakt". Detta kräver i sin tur att sjuksköterskan förstår att varje människa är oersättlig och unik – precis som dennes upplevelser och behov. Den mellanmänskliga kontakten byggs upp successivt redan från det första mötet och är fullt etablerad först då sjuksköterskan känner sympati med patienten. För att nå dit krävs kommunikation, så att sjuksköterskan och patienten lär känna varandra. När så sker ser de varandra som individer, bortom rollerna "patient" och "sjuksköterska". Detta är nödvändigt för att sjuksköterskan ska kunna känna empati med patienten. Först när sjuksköterskan kan känna empati kan hen fullt ut förstå patientens lidande och behov – och därmed känna även sympati. När sjuksköterskan känner sympati med/för patienten är den mellanmänskliga kontakten etablerad och en genuin önskan att lindra patientens lidande skapas hos sjuksköterskan (Travelbee, 1971).

2.1.7 Problemformulering

Litteraturen innehåller flera artiklar om hur en vårdhund kan påskynda tillfrisknande och hur föräldrar upplever vistelsen på sjukhus med sitt svårt sjuka barn. Denna studie kan bidra till ökad kunskap samt en förståelse för föräldrarnas upplevelse av att deras barn träffar en vårdhund inom barnsjukvården. Det finns idag begränsad forskning om hur föräldrar upplever mötet mellan deras barn och en utbildad vårdhund.

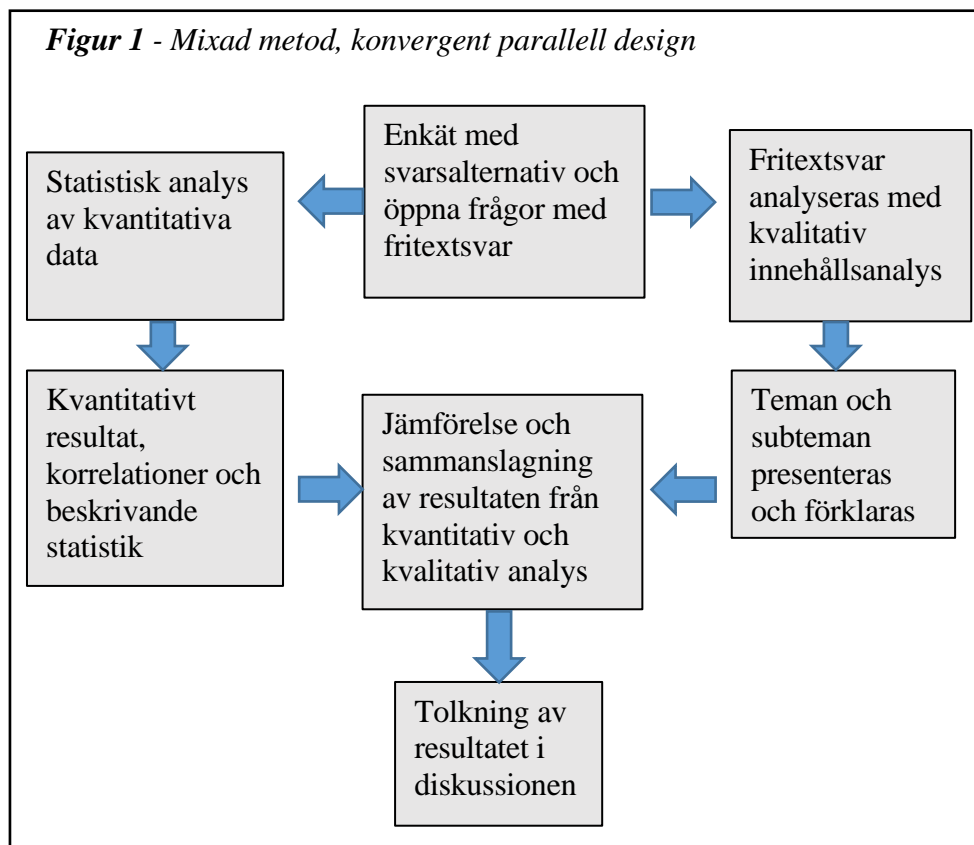
2.2 SYFTE

Att undersöka föräldrars uppfattning om och upplevelse av vårdhund som komplementär behandling inom barnsjukvården.

3 METOD

3.1 VAL AV METOD OCH DESIGN

Eftersom studiens syfte var att undersöka ett fenomen i sin helhet, men i en grupp om 50 personer, passade inte en renodlad metod, kvalitativ eller kvantitativ, för att svara på forskningsfrågan. Därför utformades studien enligt mixad metod, med induktiv ansats, för att kunna använda styrkorna hos både kvantitativ och kvalitativ metod. Kvalitativa data kan förklara innebörden av det kvantitativa resultatet medan kvantitativa data kan underbygga det kvalitativa resultatet (Priebe & Landström, 2017; Borglin, 2017). En konvergent parallell design (Figur 1) valdes eftersom denna design innebar att kvantitativ och kvalitativ datainsamling kunde ske samtidigt och att den insamlade datan analyseras separat för att sedan jämföras i ett sammanslaget resultat (Borglin, 2017; Fetters, Curry & Creswell, 2013).

3.2 URVAL/DELTAGARE

I forskningsprojektet ingick barn och ungdomar i åldern 3-18 år (medelålder 11,5 år) som vårdats på en barnavdelning för neurologisk, ortopedisk, kirurgisk och urologisk vård, samt de föräldrar som närvarade på sjukhuset. Urvalet till forskningsprojektet var randomiserat och utgick ifrån barnen och ungdomarna. Könsfördelningen bland barnen i forskningsprojektet var 24 pojkar och 26 flickor med blandade diagnoser; hjärntumör (n=7), hjärnskada (n=4), neurologisk sjukdom (n=8), lätt kirurgi (n=2), medelsvår kirurgi (n=11), stor kirurgi (n=16) samt trauma (n=2). Exklusionskriterier för deltagande var barn med utbredda eksem, sår eller diarréer, barn som var bärare av multiresistenta bakterier samt barn med korttarmssyndrom som har central venkateter för parenteral nutrition. Alla barn som var inneliggande på avdelningen

på morgonen en dag som forskningsprojektet skulle genomföras kontrollerades mot inklusions- och exklusionskriterierna. I snitt uppfyllde fyra till sex barn kriterierna för deltagande vid varje studietillfälle. Med hjälp av en slumpgenerator numrerades barnen som uppfyllde inklusionskriterierna från 1 och uppåt för att sedan i tur och ordning få information om studien och tillfrågas om deltagande. När en familj tackade ja till deltagande i studien fick föräldrarna signera ett skriftligt medgivande. Barn över 15 år skrev själva under medgivandet. Om familjerna inte ville delta tillfrågades nästa deltagare tills dess att ett barn och förälder godkänt medverkan i studien eller tills alla inkluderade tackat nej. Vid nästa studietillfälle (tidigast ett dygn senare) kunde samma barn finnas kvar på avdelningen. Om de redan deltagit i studien och var kvar på avdelningen, exkluderades de från slumpning för att bli tillfrågade om deltagande en gång till. Alla personuppgifter kodades och kodnyckeln förvarades inlåst och sparades. Önskat antal deltagare var 50 stycken och datainsamlingen pågick tills detta mål var uppfyllt. Totalt tackade tio tillfrågade nej till att delta i forskningsprojektet på grund av smärta (n=1), trötthet (n=2), ovilja att delta (n=3), rädsla för hundar (n=2), gillar inte hundar (n=1) och på väg hem från sjukhuset (n=1). Informationen om varför dessa familjer inte önskade delta i studien efterfrågades inte av forskargruppen utan angavs spontant av familjerna.

Tabell 1 – Demografisk data av studiepopulationen

	n=49	%
Kön*		
Man	14	28,6%
Kvinna	31	63,3%
Ej definierat	4	8,2%
Ålder		
20-30 år	2	
30-40 år	11	
40-50 år	30	
50 år eller äldre	6	

I denna studie används en mixad metod, vilket möjliggör en kombination av urvalsmetoder för att kunna svara på syfte och frågeställningar på bästa sätt (Borglin, 2017). Deltagarna i denna studie utgörs av föräldrar till de 50 barn som slumpats till medverkan i forskningsprojektet. De deltagande föräldrarna var de som närvarade med sitt barn på sjukhuset vid studietillfället. Dessa har således inkluderats genom ett bekvämlighetsurval. Deltagarna i den kvalitativa analysen är de samma som i den kvantitativa analysen, vilket enligt Borglin (2017) är ett

identiskt urval. 50 enkäter samlades in varav en enkät lämnades in utan svar och räknades således som bortfall.

I en enkät saknades information om kön. Tre enkäter var ifyllda gemensamt av föräldrapar. Då dessa fyllt i både "kvinna" och "man" som kön uteslöts denna information i resultatet. Övriga svar redovisades i resultatet men varje enkät har endast räknats som en deltagare. Medelåldern hos föräldrarna var 40–50 år. För demografiska data om studiepopulationen, se tabell 1.

3.3 DATAINSAMLING

Datainsamling skedde med hjälp av en enkät till föräldrarna (Bilaga 1). Enkäten utformades med egenkonstruerade frågor efter diskussion i forskningsgruppen och bestod av 18 frågor. Av dessa frågor behandlade två demografiska data och en fråga barnets hälsotillstånd för dagen. Fem frågor (1–5) berörde vårdhund, hundvana och hundrädsla och dessa gav utrymme för kompletterande svar i fritext. Nio frågor berörde olika påståenden gällande vårdhund och slutligen fanns en öppen fråga för egna tankar om vårdhund i barnsjukvården. Enkäten märktes med kod och delades ut till föräldrarna i anslutning till deras barns träff med sjukhushunden i samband med forskningsprojektet. Föräldrarna valde själva om de svarade på enkäten före eller efter barnets möte med sjukhushunden. Därefter lämnades enkäten direkt till en av personerna i forskningsgruppen. Enkäterna förvarades sedan inlåsta.

På grund av ett fel i versionshanteringen delades en äldre version av enkäten ut efter de första nio försökstillfällena. Därmed fyllde 41 deltagare i den äldre versionen av enkäten. I den äldre versionen saknades frågan om barnets hälsotillstånd idag samt svarsalternativ till fråga 6G och 6I: "Syskon finns inte närvarande" och "Har inga syskon". Eftersom dessa frågor inte berörde studiens syfte gjordes ingen korrektion för detta och alla enkäter, oavsett version, inkluderades.

3.4 DATAANALYS

3.4.1 Kvantitativ analys

Den kvantitativa datan i enkäterna lästes av och fördes in i SPSS (SPSS 25 Inc) för statistiska analyser. Då denna studies syfte var att beskriva föräldrarnas uppfattning om samt upplevelse av vårdhund som komplementär behandling analyserades endast de frågor som kunde besvara forskningsfrågan. De frågor från enkäten som ansågs kunna vara till nytta för studien var fråga 4, 5 och 6A-E (tabell 2). Antal enkäter inkluderade i analysen var 49 st. Tabell 2 redovisar svarsfrekvensen för respektive fråga. Totalt sju svar exkluderades från analysen på grund av felaktigt ifyllt svar. Fråga 4 och 5 behandlade hundrädsla hos föräldern samt det egna barnet och besvarades i alla 49 enkäter.

Spearman's rangkorrelation användes för att undersöka korrelation mellan svaren i fråga 4 och 5 med svaren i fråga 6A-E, detta för att se om hundrädsla påverkade föräldrarnas uppfattning av hur vårdhunden kan påverka det egna barnet. Ett P-värde på $<.05$ ansågs signifikant. En ny poweranalys ansågs inte nödvändig eftersom det gjorts i en annan studie i samma forskningsprojekt (Lindström Nilsson, Funkquist, Edner & Engvall, 2019). Fråga 6A-E med svarsalternativ av ordinal karaktär analyseras och presenteras med hjälp av deskriptiv statistik (Polit & Beck, 2017). Ingen analys har gjorts av huruvida kön och ålder har påverkat svaren i enkäten då detta inte var studiens syfte.

Tabell 2 - Enkätfrågor som inkluderats i analysen samt antal giltiga svar

		Antal svar
4	Är du rädd för hundar?	49
5	Är ditt barn rädd för hundar?	49
6A	Om mitt/vårt barn har smärta kan vårdhund ha en smärtlindrande effekt.	47
6B	Att träffa vårdhund under sjukhusvistelsen ökar mitt/vårt barns välbefinnande.	49
6C	Om mitt/vårt barn träffar vårdhund under sjukhusvistelsen kommer det att påskynda tillfrisknandet.	47
6D	Om mitt/vårt barn får träna med vårdhund kommer det att underlätta mobiliseringen.	46
6E	Vårdhund har en lugnande inverkan på mitt/vårt barn.	49

3.4.2 Kvalitativ analys

Alla fritextsvar från enkäterna var handskrivna, de transkriberades ordagrant till ett samlat dokument med 2113 ord. Av de 49 insamlade enkäterna fanns det fritextsvar i 38. Svaren bestod av kortare förtydligande meningar kopplade till en specifik fråga, till exempel fråga 4 om hundrädsla. Även längre texter, ca en A4 handskrivet, fanns. Då främst i samband med enkätens sista del där deltagarna ombads skriva ned sina tankar om vårdhund i barnsjukvården (Bilaga 1). I samband med detta avidentifierades svaren, eftersom vissa föräldrar hade skrivit med barnets namn. Avidentifiering gjordes genom att endast skriva ut första bokstaven i barnets namn. Renskrivningen kontrollerades genom att läsa original och avskrift parallellt (Danielsson, 2017).

Induktiv innehållsanalys enligt Graneheim och Lundman (2004) användes för att bearbeta studiens kvalitativa data. Alla fritextsvar lästes igenom flera gånger för att bilda en uppfattning kring innehållet. Alla svar som ansågs beröra syftet markerades och samlades sedan i en tabell i form av totalt 29 citat, från 25 olika enkäter. Eftersom dessa citat kom ifrån skriven text kunde de utgöra meningsenheter utan någon kondensering. Ingen hänsyn togs till vilken fråga svaret kom ifrån, innehållet i svaret skulle besvara syftet. Meningsenheterna kodades för att kunna grupperas inför vidare analys och uppförande av teman och subteman (Tabell 3). Några meningsenheter genererade flera koder eftersom texterna som analyserades var kompakta (Graneheim & Lundman, 2004).

Tabell 3 - Exempel på innehållsanalys

Enkät nr.	Meningsenhet	Kod	Subtema	Tema
2	De somnade tillsammans och sov 20 minuter- det behövde min son han hade mycket ont så han hade inte rå (*ro) i kroppen för att somna. Tack vare vårdhunden kunde han koppla bort och sova en liten stund.	Kan koppla bort och komma till ro trots smärta och somnar i närvaro av vårdhunden	Avkoppling	Avledning
3	Många former av aktiviteter som leder in tankar och aktiviteter som stimulerar till "social" kontakt borde vara positivt.	Stimulerar till social kontakt	Öva interaktion, samtycke och att visa respekt	Interaktion

3.4.3 Mixad metod analys

Efter avslutade analyser av kvantitativa och kvalitativa data enligt respektive metod påbörjades analys enligt mixad metod. En jämförelse av utfallen gjordes där likheter ifrån respektive analys kunde ses för att därefter integreras med varandra. Denna integrering ämnade att skapa ett resultat som tillsammans är starkare än respektive metod var för sig (Borglin, 2017).

Jämförelser gjordes i de ämnen som berördes av frågorna 4, 5 och 6A-E samt uppkom i fritextsvaren. Ytterligare jämförelser gjordes med fokus på svarens riktning (positiv/negativ) för att se om resultaten från respektive analys var konvergenta med varandra.

3.5 ETISKA STÄLLNINGSTAGANDEN

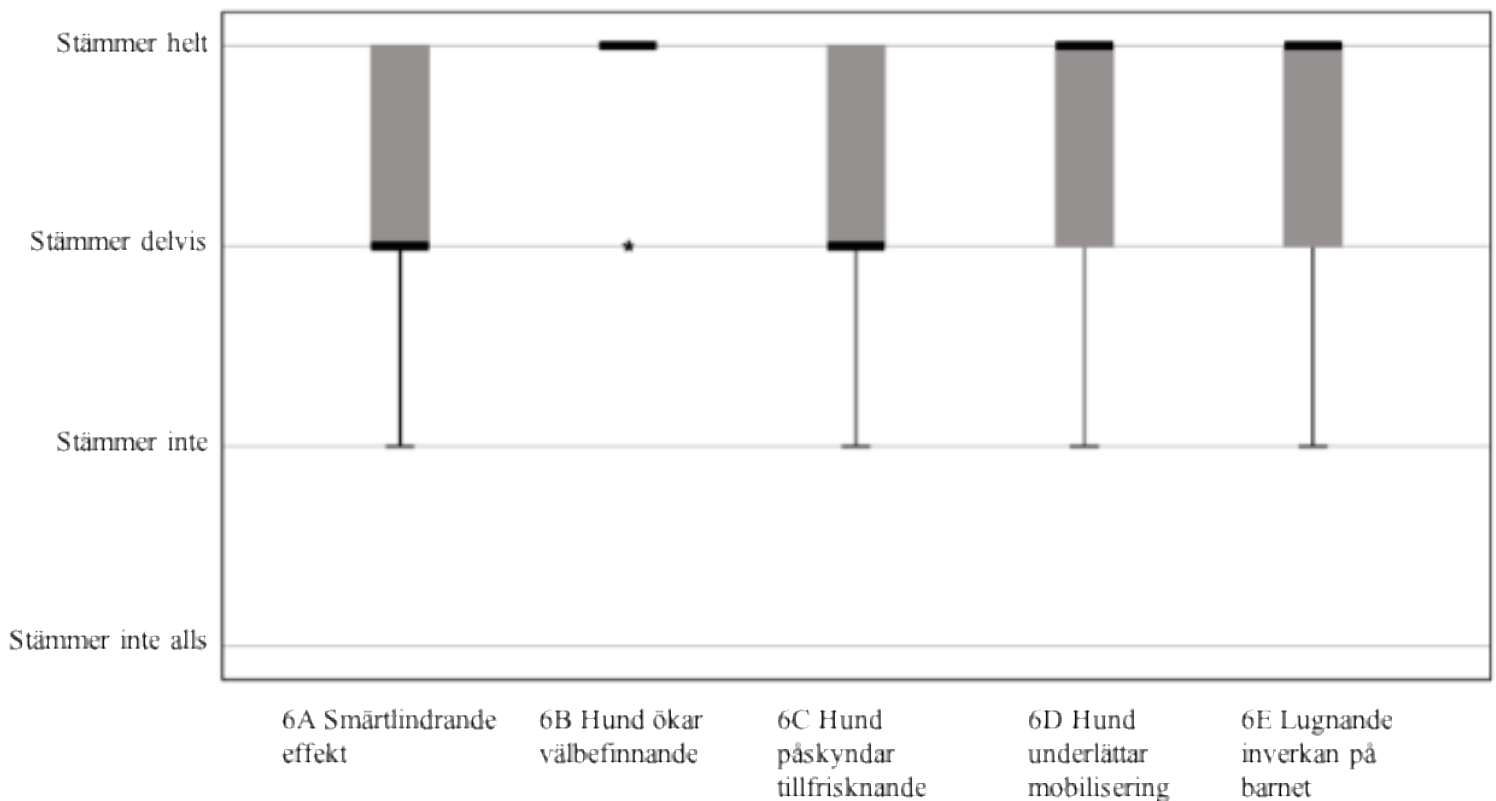
Studiens genomförande har fått godkänt av regionala etikprövningsnämnden i Uppsala, diarienummer 2014/167. I alla studier som inkluderar barn måste flera komplexa etiska överväganden göras. I denna studie låg fokus på föräldrarna, men deltagande skedde i samband med barnets deltagande i den övergripande studien och pågående vård på avdelningen. Barn och föräldrar är en utsatt grupp inom forskning. Speciellt när en familj är inlagd på sjukhus måste hänsyn tas till att föräldrarna är i en utsatt situation då de är beroende av ett gott samarbete med personalen vilket kan leda till att de gärna vill "vara till lags" och "ställa upp" (World Medical Association, 2013). I den muntliga och skriftliga informationen (Bilaga 2) framgick att all information behandlades konfidentiellt och att personalen hade tystnadsplikt. I informationen underströks också att deltagande var frivilligt och när som helst kunde avbrytas utan att ange orsak.

4 RESULTAT

4.1 KVANTITATIVA RESULTAT

Enkäten besvarades av 49 föräldrar. Korrelation mellan hundrädsla och svaren på fråga 6A-E fanns inte $P > 0.05$. Det vill säga att en förälder som angett ett högt värde på hundrädsla ändå uppfattade vårdhunden som ett positivt inslag i vården. Gällande fråga 6A-E svarade majoriteten av föräldrarna inom det mer positiva spekrat (stämmer helt och stämmer delvis = 97%). På tre frågor är svarsalternativet "stämmer helt" det mest frekventa svaret (6B=79,6%, 6D=65,5%, 6E=73,5%) och vid två frågor var "stämmer delvis" det mest frekventa svaret (6A=53,2%, 6C=61,7%). Svarsalternativet "stämmer inte" registrerades/angavs totalt sju gånger (2,96%) vid samtliga frågor och "stämmer inte alls" registrerades/angavs inte alls (Figur 2).

Figur 2 - Föräldrarnas svar på frågorna 6A-E i enkäten

4.2 KVALITATIVA RESULTAT

Den kvalitativa analysen resulterade i fyra teman och elva subteman som redovisas i tabell 4. Fritextsvar fanns i 38 av de 49 enkäterna varav 25 citat bedömdes kunna besvara studiens syfte.

<u>Tema</u>	<u>Subtema</u>
Välbefinnande	Glädje Lugnande Motivation
Avledning	Flytta fokus Smärtlindring Avkoppling
Ingen positiv effekt	Utebliven effekt Negativ påverkan För barnets bästa
Interaktion	Öva kommunikation, samtycke och visa respekt Hunden och barnet

4.2.1 Välbefinnande

Föräldrarna beskrev att hunden ökade barnens välbefinnande genom att göra barnen glada och lugna. Dessutom beskrevs hunden motivera barnen till såväl återbesök på sjukhuset som till mobilisering under sjukhusvistelsen.

4.2.1.1 Glädje

Föräldrarna beskrev att barnen blev gladare av mötet med sjukhushunden. Detta beskrevs både av föräldrar vars barn tidigare varit rädda för hundar och föräldrar vars barn tyckte om hundar, samt att hunden kunde skänka glädje oavsett om barnet hade egna husdjur eller ej.

“Så bra “medicin” mitt barn som haft tuff resa och varit så blek fick färg i ansiktet då Livia kom in. Han log och blev levande i ansiktet igen.” - Enkät 46

4.2.1.2 Lugnande

Föräldrarna beskrev att barnen blev lugnare av mötet med vårdhunden. Både ”att bara vara nära” hunden och att barnen fick något annat att tänka på beskrevs som bidragande orsaker till detta.

“Det blev en lugn och harmonisk stämning i rummet. För barnets del upplevde jag (mamma) att det skingrade hans (sonens) tankar och han verkade inte bara lugn utan även lite upplivad.” - Enkät 50

4.2.1.3 Motivation

Föräldrarna beskrev att hunden uppmuntrade barnen till mobilisering under sjukhusvistelsen. Hunden verkade dessutom motiverande inför kommande sjukhusbesök då den gav barnen något att längta efter. Sjukhuset upplevdes även som mindre skrämmande.

“Mitt barn är väldigt rädd att komma till ett sjukhus- är tacksam att hon får en positiv upplevelse med en hund som förhoppningsvis leder till att hon tycker lite mer om att besöka vården när behovet uppstår. Tänk att få något positivt efter alla sprutor, undersökningar mm.” - Enkät 20

4.2.2 Avledning

Föräldrarna beskrev att mötet med hunden var ett oväntat inslag i vården. Hunden fungerade som avledning vilket hade effekt på såväl smärta som oro och stress. Denna avledning gjorde att barnen tänkte på annat och glömde bort att de hade ont. Föräldrarna beskriver också att hunden fick barnen att slappna av. En del beskrev själva mötet som avslappnande medan andra menade att barnet slappnade av tack vare att det glömde bort sin smärta.

4.2.2.1 Flytta fokus

Föräldrarna beskrev att själva mötet med hunden hjälpte barnen att skingra tankarna medan lekar och övningar fick barnen att verkligen fokusera på hunden en stund.

“Tycker att det var bra, dels bröt av och gjorde ngt annat en stund och J... blev lugnare.” - Enkät 43

4.2.2.2 Smärtlindring

Föräldrarna beskrev att hunden gav barnen glädje och en positiv känsla. Genom att fokusera på hunden glömde barnen bort att de hade ont.

“Hunden får barnet att skifta focus från egen smärta till hunden □ ger mindre behov av smärtlindring samt ger ett positivt inslag i vardagen som ger glädje och må bra som ökar läkningen.” - Enkät 29

4.2.2.3 Avkoppling

Föräldrarna beskrev att hunden distraherade barnen och fick dem att slappna av. Delvis berodde detta enligt föräldrarna på att barnen fokuserade på hunden istället för sin smärta.

*“De somnade tillsammans och sov 20 minuter- det behövde min son han hade mycket ont så han hade inte rå (*ro) i kroppen för att somna. Tack vare vårdhunden kunde han koppla bort och sova en liten stund.” - Enkät 2*

4.2.3 Ingen positiv effekt

Några föräldrar beskrev ingen positiv effekt av just deras barns möte med en sjukhushund – men var ändå positivt inställda till hund i barnsjukvården. Detta nämndes även av föräldrar med hundrädsla.

4.2.3.1 Utebliven effekt

Några föräldrar uttryckte att mötet med hunden inte påverkat deras barn – varken i positiv eller negativ bemärkelse.

“Vårdhund kan absolut ha positiv påverkan på barnets smärtlindring och tillfrisknande. Dock inte på vårt barn.” - Enkät 23

4.2.3.2 Negativ påverkan

Endast en förälder uttryckte att mötet haft negativa effekter, i form av trötthet och huvudvärk hos barnet.

“Bra med hund i vården! A blev mycket trött. Han orkar ej så mkt. Huvudvärk efteråt.” - Enkät 26

4.2.3.3 För barnets bästa

Några föräldrar beskrev att de generellt var positivt inställda till sjukhushund, utan att specifikt beskriva just deras barns möte med hunden. Även föräldrar med hundrädsla var beredda att låta barnen träffa en sjukhushund, då de ansåg att det var för barnets bästa.

“Jag är ganska rädd för hundar men får det S... att må bättre och tillfriskna fortare så är det bara 'att bita ihop' “ - Enkät 7

4.2.4 Interaktion

Föräldrarna beskrev att mötet med hunden blev en övning i att kommunicera och interagera med en annan individ samt att visa förståelse och respekt gentemot denna. Mötet med hunden beskrevs som ett möte mellan två individer – där mental närvaro från båda parter behövs.

4.2.4.1 Öva kommunikation, samtycke och att visa respekt

Föräldrarna beskrev att hunden stimulerade till social kontakt, särskilt för barn med kommunikationssvårigheter, och gav träning i det sociala samspelet mellan två individer. En förälder beskrev att detta är särskilt nyttigt för barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning medan en annan beskrev att mötet blev positivt överraskande då barnet i vanliga fall kunde vara lite “ruff” i sin kontakt med djur.

“Övertygade om att det är bra för barn att vara med hundar, de lär sig att vara försiktiga och lugn och respektera att ett djur också behöver egen tid/lugn/plats och att båda måste vilja mysa.” - Enkät 24

4.2.4.2 Hunden och barnet

Föräldrarna beskrev att hunden gav barnen tröst samt att barnet och hunden påverkade varandra. Detta då mötet med en hund kräver en mental närvaro från barnets håll.

“Hundar har en känsla för att komma och ge tröst så fort någon är ledsen eller har ont. Tillsammans med hund måste man stanna upp och vara i nuet.” - Enkät 13

4.3 JÄMFÖRELSE OCH SAMMANSLAGNING AV RESULTAT

Vid jämförelse av respektive kvantitativt och kvalitativt resultat framkom likheter mellan föräldrarnas uppfattningar och upplevelser. Den starkaste jämförelsen sågs vid uppfattningen och upplevelsen av sjukhushundens inverkan på barnets välbefinnande, med fokus på; glädje, motivation och lugnande inverkan (tabell 6). Majoriteten av föräldrarna (73,5%) hade en uppfattning om att en vårdhund kan ha en lugnande inverkan på barn. Många föräldrar upplevde

även att sjukhushunden faktiskt hade en lugnande inverkan på det egna barnet, i form av lugnare stämning på rummet och att barnet slappnade av i närvaron av hunden. Drygt hälften (56,5%) uppfattade att sjukhushunden underlättade mobilisering och flera föräldrar beskriver en upplevelse av att barnet rörde på sig mer i samband med hundmötet. Gällande sjukhushundens smärtlindrande inverkan på det egna barnet uppfattade drygt hälften av föräldrarna (53,2%) att detta stämmer delvis men i jämförelse med upplevelsen beskrivs sjukhushunden som en avledning där barnen glömde bort sin smärta och kunde slappna av eller till och med somna snarare än en direkt smärtlindrande inverkan. Enstaka föräldrar lämnade en uppfattning som ifrågasätter en vårdhunds inverkan i barnsjukvården och några upplevelser beskrev en utebliven inverkan på det egna barnet i mötet med sjukhushunden.

En uppfattning som inte efterfrågades men som tydligt beskrevs av föräldrarna var upplevelsen av att barnets möte med sjukhushunden blev en övning i interaktion.

Tabell 5 – Sammanfattning av resultat enligt mixad metod

Resultat	Sammanfattning av resultat
<p>Kvantitativt resultat</p> <p>Föräldrarna uppfattar att en vårdhund kan öka barnens välbefinnande, underlättar mobilisering och har en lugnande inverkan.</p> <p>Föräldrarna uppfattar att en vårdhund delvis kan ha en smärtlindrande effekt och delvis kan påskynda tillfrisknandet.</p> <p>Föräldrarnas uppfattning påverkas inte av egen eller barnets rädsla för hundar.</p>	<p>Resultatet visar tydligt att föräldrarnas uppfattning stämmer överens med deras upplevelse av vårdhund som komplementär behandling. Såväl uppfattning som upplevelse beskrivs som positivt av majoriteten av föräldrarna. Enstaka föräldrar beskrev att sjukhushunden inte hade någon inverkan på barnet. Hundrädsla har inte påverkat svaren.</p> <p>Utöver detta konvergenta resultat framkom även att sjukhushunden gav övning i interaktion.</p>
<p>Kvalitativt resultat</p> <p>Föräldrarna upplevde att sjukhushunden hade en positiv inverkan på barnens välbefinnande.</p> <p>Föräldrarna upplevde att sjukhushunden fungerade avledande.</p> <p>Föräldrarna upplevde ingen positiv effekt på barnen av mötet med sjukhushunden.</p> <p>Föräldrarna upplevde att sjukhushunden gav övning i interaktion.</p>	

5 DISKUSSION

Föräldrarna beskriver sina barns möten med sjukhushunden som positivt i flera aspekter.

Alla föräldrar var positivt inställda till vårdhund i barnsjukvården, även om beskrivningen av effekten på just det egna barnet varierade. Tydligast effekt beskrev föräldrarna beträffande välbefinnande och en lugnande inverkan hos barnet.

5.1 RESULTATDISKUSSION

5.1.1 Välbefinnande

Resultatet i denna studie lyfter fram en tydlig beskrivning av hur föräldrarna såg sitt barns välbefinnande påverkas positivt av mötet med sjukhushunden. Majoriteten av föräldrarna beskrev en positiv påverkan på bland annat glädje och motivation. Beskrivningen av vårdhundens glädjande och motiverande inverkan återfinns i en studie av Moreira et al. (2016). Just att mötet med sjukhushunden gav så otroligt mycket glädje hos barnen verkar ha gjort ett starkt intryck på föräldrarna vilket syntes i den kvalitativa innehållsanalysen, där glädje var det subtema som återkom flest gånger. Föräldrarnas beskrivning av ett övervägande positivt möte mellan sitt barn och sjukhushunden stämmer väl överens med resultatet från en annan studie som ingick i samma forskningsprojekt som denna. Lindström Nilsson et al. (2019) kunde se en mer positiv inställning till sjukhusvistelse och självskattning av välmående hos barnen efter mötet med sjukhushunden. Gällande motivation har föräldrarna i denna studie en upplevelse av att sjukhushunden underlättar mobilisering av barnen. Detta beskrivs även i en studie av Wohlfarth, Mutschler, Beetz, Kreuser och Korsten-Reck (2013) där överviktiga barn rörde på sig mer i närvaro av en vårdhund. Dock skattade barnen i den studien ingen högre grad av motivation tack vare hunden.

5.1.2 Lugnande inverkan

En annan viktig del av huvudresultatet i denna studie var att föräldrarna beskrev att hunden hade en lugnande inverkan på det egna barnet. Den lugnande inverkan beskrevs i både kvantitativt och kvalitativt resultat där de kvalitativa svaren fokuserade mycket på att hunden bidrog till en lugn stämning i rummet och att barnet kunde koppla av i hundens närvaro. Även Moreira et al. (2016) beskriver att hunden hade denna lugnande inverkan.

5.1.3 Avledning och smärtlindring

Föräldrarna i studien beskrev att hunden hade en smärtlindrande effekt, främst i form av avledning. Denna effekt har noterats även i tidigare forskning. Silva och Osório (2017) beskriver att barn skattar såväl smärta som stress lägre efter möte med en vårdhund, dock utan att någon signifikant skillnad i blodtryck eller puls uppmättes. Det finns även studier med motsatt resultat, där upplevelsen varit densamma men fysiska mätningar visat effekt på stress. Vagnoli, Caprilli, Vernucci, Zagni, Mugnai och Messeri (2014) beskriver att närvaron av en vårdhund under venpunktion resulterade i mindre stress i form av lägre kortisolnivåer hos barn. Barnen själva smärtskattade dock inte lägre och barnens föräldrar skattade heller inte barnens oro lägre.

5.1.4 Ingen positiv effekt

Ett fåtal föräldrar beskrev en utebliven eller negativ effekt av sitt barns möte med sjukhushunden. Trots detta var de positivt inställda till vårdhund inom barnsjukvården. En fråga i enkäten (6C) handlade om huruvida mötet med en vårdhund under sjukhusvistelsen kunde påskynda barnets tillfrisknande. Trots att majoriteten av föräldrarna svarat "stämmer delvis" på denna fråga, har ingen förälder nämnt detta i fritext. Föräldrarna kan ha svårt att uppfatta allt

som hunden påverkar hos barnet, exempelvis påskyndat tillfrisknande till följd av ökad fysisk aktivitet (Wohlfarth et al., 2013), smärtlindring genom avledning (Moreira et al., 2016) och lägre nivåer av stresshormon (Vagnoli et al., 2015).

5.1.5 Interaktion

I fritextsvaren framkom en beskrivning av att sjukhushunden gav övning i kommunikation och interaktion. Barnen förstod att sjukhushunden var en annan individ och att mötet därmed krävde respekt, förståelse och samtycke. Detta bekräftas delvis av Moreira et al. (2016), som beskriver att vårdhunden verkade positivt på relationen mellan vårdpersonalen och barnen. Föräldrarna i den studien beskrev att personalen blev mer engagerad och tog bättre hand om barnen när vårdhunden närvarat och att barnen blev mer öppna och pratsamma. Således gynnar vårdhunden den mellanmännliga kontakten, vilken enligt Travelbee (1971) är en förutsättning för att sjuksköterskan ska kunna ge optimalt stöd till patienten.

5.2 METODDISKUSSION

Mixad metod är en mindre vedertagen forskningsmetod, som kräver mycket arbete, men har i denna studie möjliggjort en rikare beskrivning av det fenomen som ämnades att undersökas (Borglin, 2017). Som studien var utformad hade resultatet blivit lösryckt om det endast presenterats med kvalitativa eller kvantitativa data. Efter analys och presentation av resultat, med hjälp av konvergent parallell design, syns styrkan med mixad metod då de kvalitativa och de kvantitativa svaren i enkäten både bekräftar och kompletterar varandra. På så sätt förstärks beskrivningen av fenomenet.

Svaghet med mixad metod inom ramen för en magisteruppsats är bland annat att det är en mer avancerad metod, vilket kan försvåra möjligheten till det stöd som behövs för att genomföra en tillräckligt bra analys av det insamlade materialet (Borglin, 2017). En fördel i just detta arbete var tillgången till forskarna som ingick i det övergripande forskningsprojektet om sjukhushund i barnsjukvård. Även dessa hade använt mixad metod i den del av forskningsprojektet som hittills publicerats och kunde därmed fungera som stöd under analysprocessen.

Valet av en induktiv ansats ansågs lämplig eftersom det öppnade för möjligheten för flera olika utfall av studien (Priebe & Landström, 2017). En deduktiv ansats hade medfört en låsning till enstaka premisser och därmed minskat såväl studiens trovärdighet som möjligheterna till generaliserbarhet. Ett exempel på detta var att i det kvalitativa resultatet framkom att sjukhushunden gav övning i interaktion. Denna information efterfrågades inte i den kvantitativa delen.

Urvalet i studien åstadkoms som beskrivet genom det övergripande forskningsprojektet och anses ha skett på ett lämpligt sätt (Lindström Nilsson et al., 2019). Deltagarna i denna studie var föräldrarna till de barn som deltog i forskningsprojektet och eftersom de var på plats vid forskningstillfället var det ett bra tillfälle att rekrytera fler deltagare till forskningen.

Urvalsmetoden till studien kan ha påverkat resultatet (Billhult, 2017a). Detta eftersom alla som tackat ja till deltagande i det övergripande forskningsprojektet, barn och föräldrar, har tackat ja till deltagande i en studie med vårdhund. Av de 60 som tillfrågades om deltagande tackade tio nej på grund av anledningar som trötthet, ovilja att delta samt en olust att träffa en hund. Detta kan ha resulterat i en positiv bias för vårdhund (Billhult, 2017a).

Det framgick inte i enkäterna huruvida dessa besvarades av föräldrarna före eller efter barnens möte med sjukhushunden. Således kan vissa föräldrar ha angett svar som speglar deras uppfattning om vårdhund generellt medan andra svarat gällande den specifika sjukhushunden i studien. Av de föräldrar som lämnade fritextsvar verkar de flesta ha besvarat enkäten efter barnets möte med hunden, då de exempelvis angivit hundens namn i sina svar. Ingen analys

gjordes av i vilken omfattning föräldrarna lämnat fritextsvar i jämförelse med hur de svarat på frågorna med fasta svarsalternativ. Det går inte att veta om avsaknad av fritextsvar beror på exempelvis missnöje eller huruvida enkäten lämnades in före eller efter barnets möte med sjukhushunden. Någon analys av huruvida kön påverkat svaren har inte genomförts men könsfördelningen mellan deltagarna vars fritextsvar inkluderats i analys, resultat och citering var representativ för studiepopulationen.

Då syftet med denna studie var att beskriva ett fenomen, var en enkät med frågor som besvarades med både fasta svarsalternativ och svar i fritext en lämplig datainsamlingsmetod (Borglin, 2017). Detta för att få fram kvalitativa data och samtidigt inkludera hela studiepopulationen bestående av 50 personer. Fritextsvaren i enkäten möjliggjorde för deltagarna att föra djupare resonemang och att kvalitativa data kunde samlas in. Att samla in kvalitativa data med hjälp av en enkät uteslöt dock möjligheten att ställa följdfrågor för att få en ännu djupare analys (Borglin, 2017). Datainsamlingen skedde i anslutning till barnets deltagande i forskningsprojektet, vilket medförde att ämnet var aktuellt för föräldrarna. Individuella intervjuer hade krävt en begränsning av antalet deltagare för att göra datainsamling och analys hanterbar inom ramen för en magisteruppsats.

Att enkäten inte var validerad utan togs fram genom samarbete inom forskningsgruppen kan ses som en svaghet men utgjorde möjligheten att ställa de specifika frågor som studien ämnade att besvara (Billhult, 2017b). Enkäten reviderades innan studiens start och två olika versioner har av misstag använts. Detta påverkade dock inte resultatet i denna del av forskningsprojektet. Andra svagheter i enkäten var att endast två kön fanns att välja mellan samt utformningen av vissa svarsalternativ. Utformningen av svarsalternativen i fråga 6 kan ha påverkat svaren. Svarsalternativet "Stämmer inte alls" har inget angetts av någon förälder, vilket skulle kunna bero på att det är snarlikt alternativet "Stämmer inte".

Dataanalysen genomfördes gemensamt av författarna. Analysprocessen och resultatet granskades av handledare och handledargrupp. De två handledarna utgjordes av en lärare vid Karolinska institutet och den doktorand vid Uppsala universitet som genomfört forskningsprojektet kring vårdhund inom barnsjukvård på Akademiska barnsjukhuset. Handledargruppen utgjordes av studenter som, tillsammans med författarna, läste Specialistsjuksköterskeprogrammet med inriktning barn och ungdom vid Karolinska institutet.

Utifrån studiens utformning och antalet deltagare bör resultatet kunna generaliseras. De familjer som väljer att träffa en vårdhund, med liknande utbildning, bör få en positiv upplevelse så som föräldrarna i denna studie beskriver att barnen fått (Priebe & Landström, 2017). Huruvida det är vårdhunden eller vårdhundsteamet i sin helhet som påverkar barnet går inte att svara på i denna studie. En vårdhund ska alltid arbeta tillsammans med en utbildad hundförare och därför bör framtida möten kunna generera liknande positiva upplevelser som beskrivs i denna studie.

Då denna studie var en del av det övergripande forskningsprojektet fanns ett godkännande av etikprövningsnämnden i Uppsala för genomförande av studien. De etiska ställningstaganden som fastslagits har under studiens genomförande efterföljts.

5.3 SAMHÄLLELIGA ASPEKTER

Komplementära behandlingar kan bidra till minskat lidande och lägre kostnader. De positiva effekter föräldrarna i studien beskriver skulle kunna leda till kortare vårdtid. Detta både genom att omvårdnadsprocedurer kan ta kortare tid då hunden fungerar som avledning för barnen men också genom ett påskyndat tillfrisknande. En kortare vårdtid kan minska såväl lidande som samhällskostnader. Ett minskat lidande för barnet kan ge bättre förutsättningar för framtida vårdhandlingar. Den närstående som närvarat på sjukhuset återgår snabbare till sitt arbete, vilket även det bidrar till minskade samhällskostnader.

5.4 VÅRDETISKA ASPEKTER UTIFRÅN KLINISK RELEVANS

Den 1 januari 2020 blir FN:s barnkonvention svensk lag. Rättigheterna som beskrivs i denna konvention gäller även för barn som vårdas på sjukhus. Artikel 31 i barnkonventionen deklarerar att "Barn har rätt till lek, vila och fritid." (Unicef, 2009). Således finns stöd i Barnkonventionen för att använda komplementär behandling, i form av exempelvis en vårdhund, inom barnsjukvården även om den inte resulterar i ett påskyndat tillfrisknande. Barnets lagstadgade rätt till lek och vila kan därför motivera användningen av vårdhund, då denna har glädjande och lugnande effekter.

Vårdhund som komplementär behandling ska vara ett erbjudande utan tvång. Endast de barn som önskar träffa en vårdhund ska ges möjlighet att göra det och hänsyn måste tas till övrig verksamhet. Allergi, smittspridning och hundrädsla är aspekter som behöver tas i beaktande vid införandet av komplementär behandling i form av vårdhund. En del i det övergripande forskningsprojektet denna studie utgjorde en del av undersöker riskerna kring allergi och hygien. Resultatet av den delen av projektet är ännu inte presenterat.

Detta forskningsprojekt genomfördes på en vårdavdelning. Det kan diskuteras huruvida detta är etiskt försvarbart utifrån ovan nämnda aspekter. Detta då det kan vistas barn på avdelningen som inte valt att träffa en vårdhund. Skulle framtida behandlingar med vårdhund ske inom speciellt anpassade lokaler för detta behöver dock ett etiskt övervägande göras huruvida detta säkerställer alla barns rätt till likvärdig vård. Barn som behöver förflytta sig för att träffa vårdhunden behöver vara i skick för detta. Att endast erbjuda vårdhund i särskilda lokaler begränsar även möjligheten att låta vårdhunden fungera som stöd och motivation vid undersökningar som av barnets upplevs som obehagliga.

5.5 SLUTSATS

Vårdhund uppfattas som ett positivt inslag i vården. Att det egna barnet träffar en vårdhund i samband med barnsjukvård anses av föräldrar som en positiv upplevelse som har en positiv påverkan på barnets välmående och mobilisering samt har en lugnande inverkan. Utöver detta beskriver föräldrarna att vårdhunden sprider glädje till barnen och kan ge en övning i interaktion med en annan individ. Alla föräldrar var positiva till vårdhund inom barnsjukvården, även i de fall där positiv inverkan hos det egna barnet uteblev.

Då föräldrarnas positiva upplevelse i denna studie är samstämmig med tidigare forskning, förstärker detta incitamenten att använda vårdhund som komplementär behandling inom barnsjukvård.

5.6 FÖRSLAG PÅ FORTSATT FORSKNING

Fortsatt forskning inom ämnet pågår i och med det övergripande forskningsprojektet. Vidare undersökning om föräldrars inställning till användning av vårdhund som komplementär behandling är nödvändig. Genom att inkludera föräldrar vars barn inte önskat träffa en vårdhund kan en bredare beskrivning av vad som anses vara hinder och möjligheter med detta fås. Mer forskning behövs för att utforska riskerna med att använda vårdhund inom barnsjukvården, med fokus på allergi och smittspridning.

6 SJÄLVSTÄNDIGHETSDEKLARATION

Mattias Björkman och Bodil Forenius har i lika stor omfattning bidragit till alla delar av denna uppsats.

7 REFERENSER

- Billhult, A. (2017a). Analytisk statistik. I M. Henricson (Red), *Vetenskaplig teori och metod: Från idé till examination inom omvårdnad* (s. 275–284). Lund: Studentlitteratur AB.
- Billhult, A. (2017b). Enkäter. I M. Henricson (Red), *Vetenskaplig teori och metod: Från idé till examination inom omvårdnad* (s. 121–132). Lund: Studentlitteratur AB.
- Borglin, G. (2017). Mixad metod - en introduktion. I M. Henricson (Red), *Vetenskaplig teori och metod: Från idé till examination inom omvårdnad* (s. 233–250). Lund: Studentlitteratur AB.
- Boztepe, B., Çinar, S. & Ay, A. (2017). School-age children's perception of the hospital experience. *Journal of Child Health Care* 2017, 21(2), 162–170. DOI: 10.1177/1367493517690454
- Braun, C., Stangler, T., Narveson, J. & Pettingell, S. (2009). *Complementary Therapies in Clinical Practice*, 15(2), 105–109. DOI: 10.1016/j.ctcp.2009.02.008.
- Calcaterra, V., Veggiotti, P., Palestrini, C., De Giorgis, V., Raschetti, R., Tumminelli, M., Mencherini, S., Papotti, F., Klersy, C., Albertini, R., Ostuni, S. & Pelizzo, G. (2015). Post-Operative Benefits of Animal-Assisted Therapy in Pediatric Surgery: A Randomised Study. *PloS one*, 10(6). 1–13. DOI:10.1371/journal.pone.0125813
- Dahav, P. & Sjöström-Strand, A. (2018). Parents' experiences of their child being admitted to a paediatric intensive care unit: a qualitative study—like being in another world. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 32(1), 363–370. DOI: 10.1111/scs.12470
- Danielson, E. (2017). Kvalitativ innehållsanalys. I M. Henricson (Red), *Vetenskaplig teori och metod: Från idé till examination inom omvårdnad* (s. 233–250). Lund: Studentlitteratur AB.
- Dionigi, A. (2017). Clowning as a Complementary Approach for Reducing Iatrogenic Effects in Pediatrics. *AMA Journal of Ethics*, 19(8), 775–782. DOI: 10.1001/journalofethics.2017.19.8.stas1-1708.
- Fetters, M. D., Curry, L. A., & Creswell, J. W. (2013). Achieving integration in mixed methods designs-principles and practices. *Health services research*, 48(6 Pt 2), 2134–2156. DOI:10.1111/1475-6773.12117
- Gilmer, A.J., Baudino, M.N., Tielsch Goddard, A., Vickers, D.C. & Foster Akard, T. (2016). Animal-Assisted Therapy in Pediatric Palliative Care. *Nursing Clinics of North America*, 51 (3), 381–395. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cnur.2016.05.007>
- Hoffmann, A. O. M., Hyung Lee, A., Wertenaue, F., Ricken, R., Jansen, J. J., Gallinat, J. & Lang, U. E. (2009). Dog-assisted intervention significantly reduces anxiety in hospitalized patients with major depression. *European Journal of Integrative Medicine*, 1(3), 145–148. DOI: 10.1016/j.eujim.2009.08.002

- Kårefjärd, A. & Nordgren, L. (2019). Effects of dog-assisted intervention of quality of life in nursing home residents with dementia. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 26(6), 433–440. DOI: 10.1080/11038128.2018.1467486
- Lang, U.E., Jansen, J.B., Wertenaue, F., Gallinat, J. & Rapp, M. A. (2010). *European Journal of Integrative Medicine*, 2(3), 123–127. DOI: 10.1016/j.eujim.2010.07.002
- Lindström Nilsson, M., Funkquist, EL., Edner, A. & Engvall, G. (2019). Children report positive experiences of animal-assisted therapy in paediatric hospital care. *Acta Paediatrica*, 108(10), 1 – 8. DOI: 10.1111/apa.15047
- Lundman, B. & Graneheim, U.H. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24(2), 105–112. DOI: 10.1016/j.nedt.2003.10.001
- Moreira, R.L., Gubert, FA, Sabino, L.M.M., Benevides, J.L., Tomé, M.A.B.G., Martins, M.C. & Brito, M.A. (2016). Assisted therapy with dogs in pediatric oncology: relatives' and nurses' perceptions. *Revista Brasileira de Enfermagem*, 69(6), 1122–1128. DOI: <http://dx.doi.org/10.1590/0034-7167-2016-0243>
- Olsen, C., Pedersen, I., Bergland, A., Enders-Slegers, M-J., Patil, G. & Ihlebæk, C. (2016). Effect of animal-assisted interventions on depression, agitation and quality of life in nursing home residents suffering from cognitive impairment or dementia: a cluster randomized controlled trial. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 31(12), 1312–1321. DOI: 10.1002/gps.4436.
- Polit, D.F. & Beck, C.T. (2013). *Essentials of nursing research : appraising evidence for nursing practice*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Priebe, G. & Landström, C. (2017). Den vetenskapliga kunskapens möjligheter och begränsningar - Grundläggande vetenskapsteori. I M. Henricson (Red), *Vetenskaplig teori och metod: Från idé till examination inom omvårdnad* (s. 25–56). Lund: Studentlitteratur AB.
- Silva, N.B. & Osório, F.L. (2017). Impact of an animal-assisted therapy programme on physiological and psychosocial variables of paediatric oncology patients. *PLoS One*, 13(4), 1–15. DOI: 10.1371/journal.pone.0194731
- Socialstyrelsen (2014). *Hundar i vård och omsorg. Vägledning till gällande regelverk*. Hämtad 190519 från: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2014-8-7.pdf>
- Terapiahundskolan (u.å). *Hundassisterad terapi - HAT*. Hämtad 191206 från: <https://terapiahundskolan.se/terapiahund-vardhund-hundassisterad-terapi/>
- Travelbee, J. (1971). *Interpersonal aspects of nursing* (2 ed.). Philadelphia: Davis
- UNICEF Sverige (2009). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. Hämtad 191211 från: <http://unicef-porthos-production.s3.amazonaws.com/barnkonventionen-i-sin-helhet.pdf>
- Vagnoli, L., Caprilli, S., Vernucci, C., Zagni, S., Mugnai, F. & Messeri, A. (2014). Can Presence of a Dog Reduce Pain and Distress in Children during Venipuncture? *Pain Management Nursing*, 16(2), 89–95. DOI: 10.1016/j.pmn.2014.04.004
- Wohlfarth, R., Mutschler, B., Beetz, A., Kreuser, F & Korsten-Reck, U. (2013). Dogs motivate obese children for physical activity: key elements of a motivational theory of animal-assisted interventions. *Frontiers in Psychology*, 796(4), 1–7. DOI: 10.3389/fpsyg.2013.00796

World Medical Association (2013). *Declaration of Helsinki: Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects*. Hämtad 191112 från: <https://pdf-it.dev.acw.website/please-and-thank-you?url=https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/&pdfName=wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects>

8 BILAGOR

8.1 BILAGA 1 – FÖRÄLDRAENKÄT

Enkät till föräldrar om hund i vården

Frågor om din erfarenhet av hund i vård

Kön:

kvinnor

man

Ålder:

20-30 år

30-40 år

40-50 år

50 år eller äldre

Hur tycker du att ditt barns hälsotillstånd är i dag?

Mycket bra Bra

Varken bra eller dåligt

Dåligt

Mycket dåligt

1: Hade du och ditt/ert barn erfarenhet från vårdhund innan ditt barn var med i studien med hund i barnsjukvård?

Ja, jag/vi har

Ja, mitt barn har

Nej, ingen av oss har

Skriv gärna ner dina tankar nedan:

2: Har du och ditt/ert barn erfarenhet från hund sedan tidigare?

Ja, jag/vi har

Ja, mitt/vårt barn har

Nej, ingen av oss har

Skriv gärna ner dina tankar nedan:

3: Kände du dig orolig för astma och allergier när du fick höra om vårdhundsprojektet på avdelningen?

Ja

Nej

Skriv gärna ner dina tankar nedan

4: Är du rädd för hundar?

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10

nej,

inte alls

ja,

mycket

Skriv gärna ner dina tankar nedan:

5: Är ditt barn rädd för hundar?

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
nej, ja,
inte alls mycket

Skriv gärna ner dina tankar nedan:

6: Ringa in hur följande påståenden stämmer överens med vad du tycker.

A: Om mitt/vårt barn har smärta kan vårdhund ha en smärtlindrande effekt.

Stämmer helt Stämmer delvis Stämmer inte Stämmer inte alls

B: Att träffa vårdhund under sjukhusvistelsen ökar mitt/vårt barns välbefinnande.

Stämmer helt Stämmer delvis Stämmer inte Stämmer inte alls

C: Om mitt/vårt barn träffar vårdhund under sjukhusvistelsen kommer det att påskynda tillfrisknandet.

Stämmer helt Stämmer delvis Stämmer inte Stämmer inte alls

D: Om mitt/vårt barn får träna med vårdhund kommer det att underlätta mobiliseringen

Stämmer helt Stämmer delvis Stämmer inte Stämmer inte alls

E: Vårdhund har en lugnande inverkan på mitt/vårt barn.

Stämmer helt Stämmer delvis Stämmer inte Stämmer inte alls

F: Kontakt med vårdhund ökar välbefinnandet hos föräldrar

Stämmer helt Stämmer delvis Stämmer inte Stämmer inte alls

G: Kontakt med vårdhund ökar välbefinnandet hos syskon

Stämmer helt Stämmer delvis Stämmer inte Stämmer inte alls

Syskon finns inte närvarande

Har inga syskon

H: Vårdhund kan även ha en lugnande inverkan på föräldrar

Stämmer helt Stämmer delvis Stämmer inte Stämmer inte alls

I: Vårdhund kan ha en lugnande inverkan på syskon

Stämmer helt Stämmer delvis Stämmer inte Stämmer inte alls

Syskon finns inte närvarande

Har inga syskon

Skriv gärna ned dina tankar om vårdhund i barnsjukvården på nästkommande sida:

8.2 BILAGA 2 – FÖRÄLDRAINFORMATION

Föräldrainformation ang. forskningsprojektet ”Effekter av Vårdhund inom Barnsjukvården”

Du/ni tillfrågas härmed om Ditt/ert barn vill delta i ovan nämnda forskningsprojekt.

Bakgrund till studien

De senaste 20 åren har man börjat förstå betydelsen av den komplementära behandlingen, dvs. lekterapi, clown, musik etc., för barnets tillfrisknande och prioriterar den alltmer. Vårdhund börjar bli en allt vanligare förekomst inom äldreomsorgen samt psykiatrin och gör där mycket nytta samt är oerhört uppskattat. Inom barnsjukvården har detta hittills inte funnits i Sverige utom bara utomlands. Här på 95B, Akademiska Barnsjukhuset har vi dock påbörjat ett forskningsprojekt med Sveriges första och hittills enda barnvårdhund, Livia. Vi vill därför bjuda in Dig/er och Ditt barn att delta i denna studie.

Syftet med studien

Att kartlägga och utvärdera effekter av samvaron mellan en barnvårdhund och barn som vårdas på 95B, Akademiska Barnsjukhuset.

Undersökningar

Kommer att göras både under 20-30 minuters vanlig lek utan hund och under 20-30 minuters lek/mys med hund.

1. Hjärtfrekvensvariabilitet: Tre elektroder fästes på barnets bröstorg för mätning av hjärtfrekvensen under studieförsöket.
2. Hudkonduktans = hudens elektriska förtledningsförmåga: Två små elektrodliknande plattor fästes på ena fotulan för mätning av hudkonduktansen under studieförsöket.
3. Saturationsmätare = syresättningsförmåga: En saturationsmätare fästes på ena fotens stortå.
4. Kroppstemperaturmätning: En liten temperaturprob sätts fast någonstans på barnets buk.
5. Analys av hormonet oxytocin (kroppens ”välståndshormon”): Två urinprov tas för analys av oxytocin. Ett urinprov kvällen före studieförsöket och ett urinprov på kvällen samma dag som studieförsöket ägt rum.
6. Analys av hormonet kortisol (ett av kroppens stresshormoner): Tre prover tas, ett före studieförsöket, ett i ”mellanid” och ett efter studieförsöket, genom att en bomullspinne rullas försiktigt på insidan av kindslemhinnan.
7. Bakterieodling kommer att tas direkt innan och direkt efter hundmötet. Det görs genom att bomullstopps rullas mot barnets händer och mun.

Procedur

Om Du/ni beslutar att ditt barn kan delta kommer ni att kontaktas för att tillsammans planera för när mätningar kan göras.

Tidsåtgång

Förberedelser och uppkoppling av apparatur tar ca 20-30 minuter och den sammanlagda leken med och utan hund tar max. 1 timme, dvs. sammanlagt tar studieförsöket ungefär 1,5 timme.

Fördelar med att delta i studien: Barnet får träffa och leka med en snäll vårdhund.

Nackdelar med att delta i studien: Det tar 1,5 timme att göra studien.

Frivillighet

Deltagandet är helt frivilligt att delta i denna studie och Du/ni kan när som helst, utan förklaring, välja att avbryta Ditt/ert barns deltagande.

Försäkringar

Ditt/ert barn är försäkrat via patientförsäkringen.

Sekretess

All information som rör Ditt/ert barn behandlas konfidentiellt.
Deltagande personal har tystnadsplikt.

Personuppgifter

Personuppgiftsansvarig är Landstinget i Uppsala län. Enligt personuppgiftslagen (PuL) har Du rätt att gratis en gång per år få ta del av de uppgifter om Dig/Ditt barn som hanteras och vid behov få fel rättade.

Kontaktperson är:

Ann Edner

Intensivvårdsavdelning för nyfödda, 95F

Akademiska Barnsjukhuset

751 85 Uppsala

mail: ann.edner@akademiska.se

Ansvarig personal

Barnläkare Ann Edner, tel: 073-9420789

Barnsjuksköterska Maria Lindström Nilsson, tel: 076-8404511

Skriftligt samtycke

Jag/vi har muntligen informerats om studien och har tagit del av ovanstående skriftliga information. Jag/vi är medveten/medvetna om att mitt/vårt barns deltagande i studien är helt frivilligt och att vi när som helst och utan närmare förklaring kan avbryta vårt deltagande utan att detta påverkar mitt/vårt barns vård och omhändertagande.

Vårdnadshavares underskrift

Datum och ort

Namnförtydligande

Vårdnadshavares underskrift

Datum och ort

Namnförtydligande

Jag bekräftar att vårdnadshavare erhållit fullständig information och intygar att vårdnadshavare själv undertecknat och daterat samtycket.

Barnläkares alt. Barnsjuksköterskas namnteckning

Datum och ort

Namnförtydligande